

2. 5. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zákaz prodeje o svátcích a Ústavní soud

Již více než dva a půl roku je účinný poměrně kontroverzní zákon č. [223/2016](#) Sb., o prodejní době v maloobchodě a velkoobchodě (dále jen „zákon“). Na poměry českého právního řádu útlý právní předpis ve svém § 1 zakazuje prodej v maloobchodě a velkoobchodě o vybraných svátcích, ze kterého jsou stanoveny některé výjimky; zákaz prodeje se tak nevztahuje na prodejny s prodejní plochou do 200 m², čerpací stanice, lékárny atd.

Již v průběhu legislativního procesu budil zákon ze strany odborné i laické veřejnosti negativní ohlasy a není tak divu, že zanedlouho po svém schválení byl skupinou senátorů podán návrh na jeho zrušení k Ústavnímu soudu. A právě nedávné rozhodnutí tohoto soudu je hlavním tématem našeho příspěvku.[1]

Návrh na zrušení zákona

Skupina senátorů spatřovala rozpor zákona s ústavním pořádkem České republiky v přímém rozporu se čtyřmi ústavně zaručenými právy, konkrétně se jednalo o: (i) rovnost lidí v právech, (ii) právo na soukromí a princip autonomie vůle, (iii) právo na svobodné podnikání a (iv) právo na získávání prostředků pro své životní potřeby prací.

EVERSHEDS SUTHERLAND

Porušení ústavním pořádkem zaručené rovnosti lidí v právech spatřovala skupina senátorů v tom, že se zákon aplikuje pouze na maloobchody a velkoobchody, nikoli však např. na poskytovatele služeb. Takto zvolená úprava tak zakládá nerovnost jak mezi zaměstnanci, k jejichž ochraně byl zákon primárně přijat, tak ale i mezi podnikateli. Dalším argumentem pro tvrzenou nerovnost bylo stanovení 200 m² plochy, jakožto parametru, dle kterého se zákon na jednotlivé subjekty vztahuje, či nikoli.

Zásah do práva na soukromí a do principu autonomie vůle byl spatřován v tom, že lidé požívají garance sebeurčení ve smyslu zásadního rozhodování o sobě samém, včetně rozhodování o uspořádání vlastního života a diktát ze strany zákonodárce, kdy mají a nemají pracovat, je nepřijatelným zásahem do této garance.

K rozporu s právem podnikat skupina senátorů uvedla, že smyslem tohoto práva je možnost podnikatele rozhodovat o organizaci, činnosti a realizaci svých podnikatelských záměrů, a že ochrana zaměstnanců je ve vztahu k zaměstnavateli již dostatečně chráněna pracovním právem, tudíž je další zákonná regulace nadbytečná.

Konečně ke čtvrtému porušení týkajícího se ústavně zaručeného práva na získávání prostředků pro své životní potřeby prací skupina senátorů dodala, že naopak mnoho zaměstnanců oceňuje, že mají možnost dosáhnout vyššího výdělku právě prací o svátcích, což jim nyní bude předmětným zákonem

znemožněno.

V závěru návrhu na zrušení zákona se navrhovatelé domáhali provedení testu racionality. Důraz kladli zejména na jeho poslední kritérium, tedy zvážení otázky, zda zákonný prostředek použitý k dosažení legitimního cíle je rozumný, přičemž dospěli k závěru, že nikoli.

Argumentace Ústavního soudu

Ústavní soud se s uvedenou argumentací neztotožnil a návrh na zrušení zákona zamítl.

Co se týče rovnosti lidí v právech, Ústavní soud uvedl, že omezení jen určitého druhu hospodářské činnosti a ponechání jiného druhu bez omezení je v České republice historicky obvyklé, a že regulace prodeje či určité výroby ve dnech pracovního klidu je tradicí po více než jedno století, k čemuž jako podklad přiložil prvorepublikové právní předpisy a současně použil komparativní argumentaci, když poukázal na pestrou regulaci prodejní doby různými evropskými státy. V souvislosti s tvrzenou nerovností se Ústavní soud pozastavil i nad otázkou oněch 200 m² jako dělící hranicí, přičemž uzavřel, že kritérium prodejní plochy je z důvodu efektivnosti opatření a snadné ověřitelnosti, navíc s existencí obdoby v zahraničních úpravách, zcela legitimní a nevybočující z ústavních mezí.

K zásahu do práva na soukromí a do principu autonomie vůle v posuzovaném případě podle skupiny senátorů vztáženém na rozhodování, zda o svátku jít či nejít do práce, Ústavní soud uzavřel, že tato argumentace neodpovídá společenské realitě, neboť si o pracovní docházce ve svátek nerozhoduje zaměstnanec, nýbrž zaměstnavatel podle úpravy obsažené v zákoníku práce.

K zásahu do práva podnikat Ústavní soud uvedl, že k omezení tohoto práva sice dochází, ovšem omezeno je pouze okrajově, tj. po dobu sedmi a půl dne v kalendářním roce. Po zbývající část roku nejsou provozovatelé nijak časově omezeni, tudíž se omezení nedotýká samotného jádra tohoto práva.

I v případě posledního tvrzeného zásahu, tedy zásahu do práva získávat prostředky pro své životní potřeby prací, Ústavní soud neshledal, že by jej zákon podstatně omezoval, neboť jej omezuje pouze v malé míře pracovního času.

Celkově Ústavní soud po rozhodování mezi použitím testu proporcionality či racionality přistoupil k testu racionality. Zásadní otázkou bylo to, zda zákon naplňuje kritérium příkrého rozporu s principem minimalizace zásahů do základních práv, či nikoli. Posouzením této otázky se Ústavní soud zabýval v rámci třetího kroku testu racionality, tedy při posuzování, zda zákon sleduje legitimní cíl a zda není svévolným zásahem do základních práv.

Testem racionality zákon dle Ústavního soudu prošel. Zákon byl přijat s legitimním cílem, kterým je fakt, že lidé budou mít více volného času, aby se mohli věnovat své rodině a koníčkům, na což klade zvýšený důraz i Evropská unie, neboť pracovní život by neměl negativně zasahovat do rodinného a osobního života. K tomu soud dále uvedl, že je proto legitimním cílem zákona umožnit zaměstnancům v pracovním poměru si tyto svátky v klidu připomenout a oslavit. Stejně tak je legitimní připomenout i všem ostatním, že je vhodné se v některé dny vyhnout nákupnímu shonu a věnovat se jiným činnostem s více duchovním zaměřením, ať již v kruhu rodinném, nebo ve společnosti těch, kteří sdílejí stejné hodnoty.

Na závěr Ústavní soud konstatoval, že k dosažení požadovaného cíle existují i prostředky lepší, vhodnější či účinnější. Celková konstrukce právní úpravy, která až do přijetí posuzovaného zákona zabezpečovala zaměstnancům právo na odpočinek, obsažená v zákoníku práce, a právní úprava v

zákoně č. [245/2000](#) Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu, vedoucí k věrnosti a uctění dobrých tradic české státnosti, je komplexnější, účinnější a zasahující podstatně širší okruh osob, umožňuje navíc finančně zvýhodnit ty, kteří jsou schopni a ochotni v určitých dnech v roce na rozdíl od jiných pracovat. Chtěl-li zákonodárce dosáhnout zamýšleného účinku, nabízelo se mu učinit tak parametrickými změnami v pracovněprávních předpisech, např. zvýšením odměny za práci ve dnech pracovního klidu, a nikoliv přijetím zvláštního předpisu. Přesto však nelze konstatovat, že by posuzovaná právní úprava byla výjimečně neracionální, a proto Ústavní soud uzavírá, že test proporcionality napadený zákon nevyžaduje a v testu racionality ob stojí. Jak nutno připomenout, v testu racionality postačuje, je-li zákonný prostředek k dosažení cíle rozumný, byť nikoliv nutně nejlepší, nejvhodnější, nejúčinnější nebo nejmoudřejší.

Závěr

S argumentací Ústavního soudu lze povětšinou souhlasit. Ostatně preference volného času zejména o státních svátcích nebo o víkendech je minimálně v části západní Evropy běžným jevem a v budoucnu se bude s nejvyšší pravděpodobností jednat o stále důležitější fenomén. Na druhou stranu, jak uvádí Ústavní soud, k dosažení cíle zákona (tj. lepší způsob trávení volného času o svátcích) bylo možné dosáhnout spíše prostředky pracovního práva ekonomického rázu – zvýšením odměny za práci ve dnech pracovního klidu. Tato regulace by navíc nepůsobila zjevnou nerovnost mezi zaměstnanci v různých odvětvích, vztahovala by se na všechny. Podle současného stavu jsou tak chráněni jen (někteří) pracovníci v maloobchodu a velkoobchodu, ostatní pracovníci pak žádnou speciální ochranu nemají.

Je také otázkou, zda zákon ve skutečnosti dosahuje svého cíle – nezakazuje totiž výslovně práci ve vymezených svátcích. Pouze zakazuje, aby prodejny měly otevřeno. Zaměstnavatelům ale nic nebrání k tomu, aby své zaměstnance využili v těchto dnech jinak, například na inventurní práci apod. Právě toto a výše naznačená zjevná nerovnost a nespravedlnost, kterou zákon zavedl, měly být dle našeho názoru důvodem pro zrušení zákona.

To, že vášně okolo tohoto zákona rozhodnutím Ústavního soudu zdaleka neutichly, svědčí i dva v současnosti projednávané návrhy v Poslanecké sněmovně[2] – jeden má za cíl vyjmout z regulace velkoobchod a druhý naopak zrušit regulaci jako celek. Kloníme se k druhé z variant už jen z toho důvodu, že vyjmutím velkoobchodu by došlo jen k dalšímu zostření nerovnosti, kterou zákon zavedl.

Mgr. Ing. Ondřej Šudoma,
advokátní koncipient

Šimon Otta,
právní asistent

Eversheds Sutherland Dvořák Hager, advokátní kancelář, s.r.o.

Oasis Florenc

Pobřežní 394/12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500

[1] Sp. zn. Pl. ÚS 37/16 ze dne 26. 2. 2019

[2] K tomu viz sněmovní tisk 200/0 a 275/0 (obojí k dispozici >>> [zde](#)).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznamená bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)